

ใบความรู้ที่ ๒ เสียงและอักษรไทย

ภาษา คือ เสียงหรือคำพูดที่มนุษย์เปล่งออกมาเพื่อสื่อความเข้าใจกันในเรื่องต่างๆ เช่น บอกเล่าเรื่องราว ขอความช่วยเหลือ ติดต่อการทำงาน หรือแสดงความรู้สึกต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ภาษาจึงต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๒ อย่าง คือ เสียงหรือคำพูด และความหมายจึงจะสามารถสื่อความหมายเข้าใจตรงกันได้และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

๑. เสียงในภาษาไทย

กำเนิดของเสียงในภาษาไทย เสียงในภาษาหรือคำพูดเกิดจากกระแสลมหรืออากาศที่ถูกดันจากช่องท้อง ปอด ผ่านหลอดลมและกล่องเสียง ซึ่งมีเส้นเสียงอยู่ภายในแล้วออกไปทางช่องปากหรือจมูก ระหว่างที่ลมผ่านพื้นเส้นเสียง อวัยวะต่าง ๆ ในช่องปาก เช่น ลิ้น เพดานปาก ปุ่มเหงือก และฟัน จะตัดแปลงลมเป็นเสียงต่าง ๆ ตามที่ผู้พูดต้องการ จะสังเกตได้ว่าอวัยวะในการทำเสียงพูดส่วนมากรับหน้าหน้าที่อื่น ๆ ในการดำรงชีวิตอีกด้วย เช่น การหายใจและการรับประทานอาหาร อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงโดยเฉพาะก็มีแต่กล่องเสียงและเส้นเสียงเท่านั้น เราเรียกอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงว่า อวัยวะ ในการเกิดเสียง

๒. ชนิดและลักษณะของเสียงในภาษาไทย

เสียงในภาษาไทยโดยทั่วไปมี ๓ ชนิด คือ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ เสียง

๒.๑ สระเสียงสระ คือ เสียงที่เกิดจากกระแสลมจากปอดผ่านเส้นเสียง ซึ่งเกร็งตัวชิดกันปิดช่องทางลมจนสั้นสะบัดแล้วเลยออกไปทางช่องปากหรือจมูก โดยที่ไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลม แต่มีการใช้ลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงแตกต่างกันไปได้หลายเสียงลักษณะสำคัญของเสียงสระมี ๑ อย่าง คือ เสียงสั้นสะบัดหรือเสียงก้อง และเสียงผ่านออกไปโดยตรง เสียงสระในภาษาไทยมี ๒๔ เสียง จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) สระเสียงสั้นและสระเสียงยาว

สระแบ่งตามช่วงเวลาในการเปล่งเสียงออกเป็น ๒ พวก คือ สระเสียงสั้น และ สระเสียงยาว สระทั้งสองพวกนี้มีที่ก่เสียงและใช้อวัยวะทำให้เกิดเสียงอย่างเดียวกัน ต่างกันที่ช่วงเวลาในการเปล่งเสียง กล่าวคือ สระเสียงสั้นใช้เวลาในการเปล่งเสียงน้อย สระเสียงยาวใช้เวลาในการเปล่งเสียงนานกว่า เสียงสระ ๒๔ เสียง แบ่งเป็นสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวอย่างละ ๑๒ เสียง ดังนี้

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
๑. อะ	๑. อา
๒. อิ	๒. อี
๓. อี	๓. อื
๔. อุ	๔. อู
๕. เออะ	๕. เอ
๖. แอะ	๖. แอ
๗. โอะ	๗. โอ
๘. เออะ	๘. ออ
๙. เออะ	๙. เอ
๑๐. เอียะ	๑๐. เอีย
๑๑. เอือะ	๑๑. เอือ
๑๒. อัวะ	๑๒. อิว

๒) สระเดี่ยวและสระประสม

สระเสียงสั้นและสระเสียงยาว ๒๔ เสียง ยังแบ่งตามส่วนประกอบของเสียงออกเป็น สระเดี่ยว ๑๘ เสียง และ สระประสม ๖ เสียงสระเดี่ยว คือ สระที่เปล่งออกมาเป็นเสียงเดียว เกิดจากลมผ่านเส้นเสียง ซึ่งมีการสั่นสะบัด แล้วผ่านเลยไปทางช่องปาก โดยไม่ถูกกัก ณ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่จะถูกลิ้นและริมฝีปาก ทำให้เกิดเสียงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	ลิ้น	ริมฝีปาก
อิ	อี	ส่วนหน้ากระดกขึ้นสูง	เหยียดปิดหรือเกือบปิด
เอะ	เอ	ส่วนหน้ากระดกปานกลาง	เหยียดเปิดปานกลาง
แอะ	แอ	ส่วนหน้าอยู่ในระดับต่ำหรือปกติ	เหยียดเปิดกว้าง
อึ	อื	ส่วนกลางกระดกขึ้นสูง	เหยียดปิดหรือเกือบปิด
เออะ	เออ	ส่วนกลางกระดกปานกลาง	เหยียดเปิดปานกลาง
อะ	อา	ส่วนกลางอยู่ในระดับต่ำหรือปกติ	เหยียดเปิดกว้าง
อุ	อู	ส่วนหลังกระดกขึ้นสูง	ห่อกลมปิดหรือเกือบปิด
โอะ	ออ	ส่วนหลังกระดกปานกลาง	ห่อกลมเปิดปานกลาง
เอาะ	ออ	ส่วนหลังอยู่ในระดับต่ำหรือปกติ	ห่อกลมเปิดกว้าง

สระประสม คือ สระที่ประกอบด้วยสระเดี่ยวสองเสียง ซึ่งในการเปล่งเสียงจะใช้ลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงร่วมกันสองลักษณะสระประสมมี ๓ คู่ แบ่งเป็นสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวแต่ละเสียง ประกอบด้วยสระเดี่ยวสองเสียงประสมกัน ดังนี้

๓) เสียงสระประสม

สระเสียงยาว	สระเดี่ยว
เอีย	อี + อา
เอือ	อี + ออ
อัว	อู + อา
เอียะ	อี + อะ
เอือะ	อี + อะ
อัวะ	อู + อะ

เอียะ เอีย ใช้ลิ้นและริมฝีปากทำเสียงสระ อี อี ก่อนแล้วเปลี่ยนเป็นทำเสียงสระ อะ อา
 เอือะ เอือ ใช้ลิ้นและริมฝีปากทำเสียงสระ อี อือ แล้วเปลี่ยนเป็นทำเสียงสระ อะ อา
 อัวะ อัว ใช้ลิ้นและริมฝีปากทำเสียงสระ อู อู แล้วเปลี่ยนเป็นทำเสียงสระ อะ อา
 การทำเสียงสระประสมใช้ลิ้นและริมฝีปากเช่นเดียวกับสระเดี่ยวที่ประสมอยู่ เช่น สระเอียะ
 มีวิธีทำเสียงอย่างสระอีและสระอะ สระที่มีเสียงพยัญชนะประสม
 สระที่มีเสียงพยัญชนะประสม คือ เสียงสระที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่ด้วย การออกเสียง
 จะออกกลมกลืนระหว่างเสียงสระกับเสียงพยัญชนะ ซึ่งมีทั้งหมด ๘ รูป คือ อำ ไอ ไอ
 เอา ฤ ฤ ฤ ฤ แต่รูปสระเหล่านี้มีเสียงซ้ำกับสระเดี่ยวที่กล่าวมาแล้ว
 จึงไม่นับว่ามีเสียงสระโดยตรง เรียกว่า สระเกิน
 รูปสระทั้ง ๘ นี้ใช้แทนเสียงสระเดี่ยวและมีเสียงพยัญชนะสะกดหรือประสมอยู่ ดังนี้

รูปสระ	สระเดี่ยว	พยัญชนะ	ตัวอย่าง
อำ	อะ	ม สะกด	อำ อัม
ไอ	อะ	ย สะกด	ไอ อัย
ไอ	อะ	ย สะกด	ไอ อัย
เอา	อะ	ว สะกด	เอา
ฤ	อี	ร ประสม	รี
ຼ	อี	ร ประสม	รือ
ฌ	อี	ล ประสม	ลือ
ฌ	อี	ล ประสม	ลือ

๒.๒ เสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะ คือ เสียงที่เกิดจากกระแสลมจากปอดผ่านเส้นเสียง ซึ่งอาจสั้นสะบัดหรือไม่สั้นสะบัดก็ได้ แล้วถูกสกัดกั้นทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลมอาจเป็นลำคอ ช่องปาก หรือช่องจมูก ในช่องปากมีอวัยวะที่สามารถกักเสียงพยัญชนะได้ คือ เพดาน ลิ้น ปุ่มเหงือก ฟัน และริมฝีปาก ลักษณะสำคัญของเสียงพยัญชนะ คือ เป็นเสียงที่ถูกกักก่อนที่จะออกไปทางปากหรือจมูก พยัญชนะไทย ๔๔ รูป มีเสียงเพียง ๒๑ เสียง เพราะพยัญชนะบางรูปมีเสียงซ้ำกันใช้แทนกันได้ และยังมี อักษรนำ ซึ่งมี ห นำอักษรเดี่ยว และ อ นำ ย ไม่ออกเสียง ห และ อ

ตำแหน่งของเสียงพยัญชนะ

ในการเปล่งเสียงพยางค์หนึ่ง ๆ นั้น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ จะเปล่งออกมาพร้อม ๆ กัน เสียงที่เด่นชัดที่สุดคือ เสียงพยัญชนะจะนำเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ เสียงพยัญชนะที่อยู่ต้นพยางค์ เรียกว่า

เสียงพยัญชนะต้น เช่น กาล งาน ปวด มี /ก/ /ง/ /ป/ เป็นพยัญชนะต้น ส่วนเสียงพยัญชนะที่ปรากฏท้ายพยางค์เรียกว่าเสียงพยัญชนะท้าย หรือ พยัญชนะสะกด เช่น นก บิน เร็ว มี /ก/ /น/ /ว/ เป็นพยัญชนะสะกด

เสียงพยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะสองตัวที่ออกเสียงพร้อมกัน เมื่อประสมสระเดียวกัน เรียกว่า พยัญชนะควบกล้ำ พยัญชนะที่ออกเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะอื่นได้มี ๓ ตัว ร ล ว และเมื่อควบกล้ำกันแล้ว จะอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์เสมอ สำหรับคำไทยแท้พยัญชนะควบกล้ำหรืออักษรควบ

๒.๓ เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ คือ เสียงที่มีการเปลี่ยนระดับสูงต่ำโดยเส้นเสียง และเปล่งออกมาพร้อมกับ เสียงสระ เช่น คา ข่า ค่า (ข้า) คำ ขา แต่ละคำมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระเหมือนกัน ต่างกันเพียงระดับเสียงหรือเสียงวรรณยุกต์เสียงในภาษาไทยมีครบทั้งเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ กล่าวคือ คำแต่ละคำซึ่งมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระเดียวกัน เมื่อเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไปจะมีความหมายต่างกันหรือไม่ก็กลายเป็นคำที่ไม่มีความหมาย เช่น ตู ตู๋ ตู๊ แต่ละคำมีความหมายต่างกัน ส่วน ตู๋ ตู๊ ไม่มีความหมาย

ภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์อย่างภาษาไทยมีน้อย เช่น ภาษาจีน ภาษาอื่นส่วนมากมีเพียงเสียงสระและพยัญชนะ ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ เมื่อระดับเสียงของคำหนึ่งเปลี่ยนไปคำนั้นก็ยังคงมีความหมาย เช่น เดิม เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เขมร พม่า บาลี สันสกฤต เป็นต้น

ความแตกต่างระหว่างคำในภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ เช่น ภาษาไทยกับคำในภาษาที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์เช่น ภาษาอังกฤษ ที่เห็นได้ชัดก็คือ คำ car ในภาษาอังกฤษออกเสียง คา ถึงแม้จะเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็น ข่า ค่า คำ ขา ก็ยังคงความหมายว่า รถยนต์ เช่น เดิม ส่วนคำไทย คา ข่า คำ ขา แต่ละคำมีความหมายต่างกันไปเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๕ เสียง คือ

๑) **เสียงสามัญ** คือ เสียงที่มีระดับปานกลางและมีระดับคงที่ตลอดไป เช่น กา นอน ใน รัง

๒) **เสียงเอก** คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับต่ำกว่าเสียงสามัญ คำตาย เสียงจะคงระดับตลอด เช่น เด็ก จะเก็บ ผัก คำเป็น เสียงคงระดับอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วค่อย ๆ ลดลงเล็กน้อย เช่น กว่า แข่ง ต่อ สั้น

๓) **เสียงโท** คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับสูงกว่าเสียงสามัญแล้วค่อยลดระดับต่ำกว่าเสียงเอก เช่น ที่ว่า แยก ได้

๔) **เสียงตรี** คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับสูงกว่าเสียงสามัญเล็กน้อย บางทฤษฎีว่าเสมอเสียงโท คำตาย เสียงคงระดับสูงเดิมไว้ตลอด เช่น คิด ลึก นะ จ๊ะ คำเป็น เสียงค่อย ๆ เปลี่ยนระดับสูงขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อย เช่น รู้ แล้ว คล่อง ไว้

๕) **เสียงจัตวา** คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับต่ำกว่าเสียงเอกแล้วลดต่ำลงอีก ต่อจากนั้นเปลี่ยนระดับสูงขึ้นตามลำดับ เสมอเสียงตรี เช่น หนู เห็น เขา ไหม

กล่าวโดยสรุปเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๒ พวก คือ วรรณยุกต์ระดับ มีระดับเสียงค่อนข้างคงที่ตลอด ได้แก่ วรรณยุกต์สามัญ วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์ตรี วรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ มีการเปลี่ยนแปลงระดับเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์โทเปลี่ยนจากสูงลงต่ำและวรรณยุกต์จัตวาเปลี่ยนจากต่ำขึ้นสูง

